

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060103

PROTOKOLL
2016-08-29
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 8
Mål nr M 6305-16

RÄTTEN

Hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsråden Per Sundberg och Ulf Wickström, referent, samt tf. hovrättsassessorn Elena Landberg

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Hovrättsfiskalen Hannah Grahm

KLAGANDE

Nisses Bygg i Bygdeå AB
Kustlandsvägen 9
915 98 Bygdeå

Ombud: Advokat J N
Ahlgrens Advokatbyrå HB
Box 137
901 04 Umeå

SAKEN

Resning

TIDIGARE AVGÖRANDE

Länsstyrelsens i Västerbottens län beslut 2014-11-03 i ärende nr 575-7603-2014

Länsstyrelsen i Västerbottens län (länsstyrelsen) beslutade den 3 november 2014 att ålägga Nisses Bygg i Bygdeå AB (bolaget) att utföra saneringsåtgärder enligt 10 kap. miljöbalken på bolagets fastighet X. Beslutet har fått laga kraft. Sedan mark- och miljööverdomstolen avvisat en ansökan om resning av beslutet från bolaget har Högsta domstolen undanröjt avvisningsbeslutet och visat ärendet åter till Mark- och miljööverdomstolen för fortsatt behandling. Högsta domstolen har också beslutat att länsstyrelsens beslut inte får läggas till grund för verkställighet (inhibition).

Bolaget har till stöd för sin resningsansökan uppgett i huvudsak följande. Den rättstillämpning som ligger till grund för länsstyrelsens avgörande får anses uppenbart strida mot lag. Länsstyrelsen har ålagt bolaget ett fastighetsägaransvar för saneringsåtgärder trots att länsstyrelsen konstaterat att det finns en verksamhetsutövare som kan göras ansvarig. En ändring av beslutet kommer inte att drabba något enskilt

Dok.Id 1297057

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-15:00

motstående intresse. Om bolaget måste genomföra den aktuella saneringen riskerar det att få så långtgående ekonomiska konsekvenser för bolaget att dess existens är hotad.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har avstått från att yttra sig i fråga om resning.

Efter föredragning fattar Mark- och miljööverdomstolen följande

BESLUT (att meddelas 2016-09-23)

Mark- och miljööverdomstolen beviljar resning i målet till förmån för bolaget och undanröjer Länsstyrelsens i Västerbottens län beslut.

Skäl

Som Mark- och miljööverdomstolen tidigare har konstaterat har bolaget ansökt om resning efter det att de tidsfrister som föreskrivs i rättegångsbalken löpt ut (se 42 § lagen [1996:242] om domstolsärenden [ärendelagen] och 58 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken).

Om det finns synnerliga skäl får enligt 42 § ärendelagen resning äga rum även i andra fall än de som föreskrivs i 58 kap. rättegångsbalken. Ett sådant fall är när någon av resningsgrunderna i 58 kap. 1 § rättegångsbalken i och för sig kan vara tillämplig men tidsfristerna har löpt ut. Kraven för att resning ska beviljas i ett sådant fall ska dock ställas högre än om ansökan hade gjorts inom tidsfristerna. (se Högsta domstolens beslut den 24 maj 2016 i mål nr Ö 3937-15)

Av länsstyrelsens ansvarsutredning och beslut framgår att Robertsfors kommun 1999 genomförde saneringsåtgärder på fastigheten genom grävnings- och schaktningsarbeten. Som länsstyrelsen konstaterat är även den som bidragit till en föroreningsskada genom saneringsarbeten att betrakta som verksamhetsutövare enligt 10 kap. miljöbalken (se NJA 2012 s. 125). Robertsfors kommun ska därmed betraktas som verksamhetsutövare.

En fastighetsägaress ansvar enligt 10 kap. miljöbalken är subsidiärt i förhållande till en verksamhetsutövaress ansvar och inträder först då det inte finns någon verksamhetsutövare som kan göras ansvarig (se 10 kap. 3 § miljöbalken i dess lydelse före den 1 augusti 2007 och prop. 1997/98:45 del 2 s. 119). Mark- och miljööverdomstolen finner att det har varit uppenbart lagstridigt att förelägga bolaget att i dess egenskap av fastighetsägare utföra saneringsåtgärder på fastigheten trots att det har funnits en verksamhetsutövare att rikta kravet mot.

Regeln i ärendelagen om resning vid synnerliga skäl är i första hand tänkt för situationer där rättelse kan ske utan att det drabbar någon enskild. Följden av att länsstyrelsens beslut undanröjs är att bolaget inte behöver utföra saneringsåtgärder på fastigheten. Frågan om att i stället ålägga kommunen i egenskap av verksamhetsutövare att utföra åtgärder på fastigheten enligt 10 kap. miljöbalken får prövas av länsstyrelsen i ett nytt ärende. I detta mål finns alltså inget motstående enskilt intresse. Om länsstyrelsens felaktiga beslut består och bolaget behöver genomföra saneringen skulle bolaget drabbas av stora kostnader och negativa konsekvenser till följd av detta. Mot denna bakgrund finns det synnerliga skäl för resning. Ansökan om resning ska därför beviljas.

Om det finns en verksamhetsutövare som kan utföra eller bekosta avhjälpandet av en föroreningsskada saknas det möjlighet att ålägga fastighetsägaren att avhjälpa skadan. Det saknar i detta sammanhang betydelse om verksamhetsutövaress ansvar senare eventuellt kan komma att jämkas enligt 10 kap. 4 § miljöbalken. Det är därför uppenbart att länsstyrelsens beslut ska undanröjas och det finns därmed förutsättningar för Mark- och miljööverdomstolen att avgöra målet omedelbart.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga A

Överklagande senast 2016-10-21

Hannah Grahn

Protokollet uppvisat/

Länsstyrelsen
Västerbotten

Beslut

Datum

2014-11-03

Delgivningskvitto

Ärendebeteckning

575-7603-2014

Arkivbeteckning

2409-55-157

1(6)

Bilaga 1

Nisses bygg i Bygdeå AB
Kustlandsvägen 9
91598 BYGDEÅ

Föreläggande om åtgärder med anledning av tidigare impregneringsverksamhet på fastigheten X i Robertsfors kommun

Beslut

Länsstyrelsen Västerbotten förelägger Nisses bygg i Bygdeå AB att på fastigheten X i Robertsfors kommun vidta följande åtgärder:

1. Att senast den **31 december 2015** utföra saneringsåtgärder med avseende på den förorening som påträffats inom fastigheten. Saneringsåtgärder ska utföras ned till riktvärdet för mindre känslig markanvändning enligt Naturvårdsverkets generella riktvärden, rapport 5976, eller till annan nivå som bestäms i samråd med Länsstyrelsen.
2. Att senast sex veckor innan påbörjad saneringsåtgärd komma in med en anmälan om avhjälpandeåtgärd enligt 28 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Anmälan enligt punkt 2 ovan kommer att närmare reglera hur en sanering ska utföras.

Detta beslut är fattat med stöd av 2 kap 8 §, 10 kap 3 och 4 §§, 26 kap 9 § miljöbalken (1998:808) samt 28 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Motivering

2009 utfördes en miljöteknisk undersökning motsvarande MIFO fas 2 inom fastigheten. Provtagning i jord genomfördes vid nio punkter och vid fyra av dessa påvisades höga halter arsenik. Vid två provpunkter i marklagren 0-1 m påträffades halter på mellan 45-75 mg/kg TS och överskrider därmed Naturvårdsverkets generella riktvärde för känslig markanvändning (10 mg/kg TS) och även riktvärdet för mindre känslig markanvändning (25 mg/kg TS). I det ytliga markskiktet (0-10 cm) är föroreningsnivåerna för arsenik, koppar och krom mycket höga. Halterna ligger där på 651 mg/kg

TS för arsenik, 470 mg/kg TS för krom och 397 mg/kg TS för koppar. För arsenik innebär det akuttoxiska (>100 mg/kg TS) halter.

Känsligheten för området bedöms som mycket hög eftersom fastigheten är centralt belägen, omgiven av bostäder, idrottsplats samt saknar inhägnad. Utifrån riskbilden ovan anser Länsstyrelsen att åtgärdsbehov föreligger.

För att reglera försiktighetsmått samt mål för saneringen har villkor om anmälan enligt 28 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd föreskrivits. I samband med en sådan anmälan kommer Länsstyrelsen att förelägga om skyddsåtgärder och eventuellt andra saneringsmål.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

På fastigheten X i Robertsfors kommun har under åren 1971 till 2002 tryck- och vakuumimpregnering av trä ägt rum. Impregneringen skedde i ståltub med CCA-medel (koppar, krom, arsenik), CCP (koppar, krom, fosfor) samt en rad olika lösningsmedelsbaserade impregneringsmedel. Träbiten AB drev verksamheten under åren 1971-1998. Företaget gick i konkurs 1998 och impregneringsanläggningen (maskinparken) köptes vid konkursen av T Pohjanen Företagen AB. Verksamheten drevs vidare på plats under 1999, därefter var det meningen att verksamheten skulle flyttas till Stöcksjö. Miljöprövningsdelegationen avslag ansökan om att få starta upp verksamheten i Stöcksjö varför den drevs vidare till åtminstone 2002 i de inhyrda lokalerna i Bygdeå. I dag pågår ingen impregneringsverksamhet men anläggningen står kvar i lokalerna.

Länsstyrelsen förelade 1992 Träbiten AB att utföra undersökningar på fastigheten. Fyra prover analyserades 1993 och en fördjupning med ytterligare tre prover i det gamla upplagsområdet genomfördes 1995. Proverna från den gamla upplagsplatsen visade på höga halter av arsenik, koppar och krom men samtliga prover, även referensprovet, innehöll arsenikhalter som överstiger dagens generella riktvärde för mindre känslig markanvändning. Efter ett nytt föreläggande 1996 utförde VBB VIAK en kartläggning av den gamla upplagsplatsens föroreningssituation. 1999 sanerades den gamla upplagsplatsen och de förorenade massorna lades upp på kommunens avfallstipp Fagerliden.

Bolaget T Pohjanen Företagen AB lät 2009, efter krav från Länsstyrelsen, utföra en MIFO fas 2 undersökning för att utreda föroreningssituationen vid fastigheten. Det konstaterades bland annat att det förekom föroreningar vid upplagsområdet som behöver åtgärdas. Impregneringsvätskan i invallningen under tuben provtogs och visade sig innehålla höga halter koppar, krom och arsenik. Därmed gjordes bedömningen att vätskan bör tas om hand. Bolaget befann sig i likvidation och en bedömning gjordes av likvidatorn att de

undersökningar och åtgärder som krävdes var mer än vad bolaget hade resurser till varför bolaget begärdes i konkurs.

Efterföljande krav på åtgärder riktades därför mot konkursboet i egenskap av verksamhetsutövare enligt miljöbalken, i och med den förvaring av impregneringsvätskor som bedrevs på fastigheten. Ett föreläggande utfärdades i maj 2010 med krav på borttransport av impregneringsvätska och bortforsling alternativt rengöring av förvaringskärl.

I augusti 2010 påbörjade SWECO bortforslingen av impregneringsvätskan från fastigheten. Totalt bortforslades 19-20 m³ impregneringsvätska från betongplattan under trägolvet vid impregneringsanläggningen. Enligt föreläggandet skulle ytrensning av bottenplattan ske efter borttagning av vätskan. Detta kunde inte utföras dels på grund av att mängden vätska översteg den beräknade mängden vilket fördyrade projektet, och dels på grund av att betongplattan under anläggningen inte såg ut som miljökonsulten först trodde. Plattan var täckt med slam som behövdes spolas bort, men på grund av att plattan saknade invallning riskerades slammet att tryckas ut i omgivande mark vid slamspolning och på så vis förvärra föroreningsituationen. Enligt miljökonsulten har föroreningarna spridit sig ner i betongen, men frågan är hur långt. De markföroreningar som påträffades vid MIFO fas 2 undersökningarna kvarstår.

Ansvar

Länsstyrelsens bedömning av ansvaret för ovanstående åtgärder framgår närmare av bifogad ansvarsutredning (bilaga 2). Nedan följer en kort sammanfattning av slutsatserna i ansvarsutredningen.

Enligt 10 kap miljöbalken är det *i första hand verksamhetsutövaren* dvs den som bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som orsakat föroreningen, som är ansvarig för att undersöka och efterbehandla området. Finns flera verksamhetsutövare ansvarar de solidariskt. Detta gör det möjligt för tillsynsmyndigheten att ålägga vem som helst av verksamhetsutövarna att stå för hela ansvaret. Träbiten i Bygdeå AB bedrev tidigare den förorenande verksamheten och skulle därför vara en adressat för utkrävande av miljörättsligt ansvar. Eftersom bolagets konkurs avslutades den 15 januari 2001 kan de dock inte längre nås för sådana krav. T Pohjanen Företagen ABs konkurs avslutades 2011-02-10 och det bolaget kan således inte nås för ytterligare krav.

1999 vidtog Robertfors kommun (212000-2551) saneringsåtgärder inom fastigheten. Enligt skrivelse som inkom till Länsstyrelsen 1999-10-26 schaktades 220 m² massor bort och transporterades till Fagerlidens avfallsanläggning. Man schaktade ned till 30-40 cm enligt tidigare utförda markundersökningar. Enligt högsta domstolens dom den 26 mars 2012 i mål 2052-10 är den som bidragit till föroreningsskadan genom sina grävnings- och schaktningsarbeten, trots att de har genomförts som led i en sanering, att

betrakta som verksamhetsutövare enligt 10 kap. 2 § miljöbalken. Utgångspunkten är då också att de svarar solidariskt för övriga VU:s ansvar. Efter samtal med Robertsfors kommun inkom 2014-03-12 ytterligare redovisning över saneringen som genomfördes 1999. Med anledning av det som är känt om tillvägagångssätt och de mängder förorenad jord som hanterats vid saneringen måste bidraget bedömas som så litet att det ensamt inte motiverar nya saneringsåtgärder.

En fastighetsägare är efterbehandlingsansvarig i de fall ingen VU kan utföra eller bekosta efterbehandlingen. Detta förutsätter dock att fastigheten förvärvats efter det att miljöbalken trädde i kraft (1 jan 1999) och att förvärvaren då borde ha känt till föroreningen. Nisses Bygg förvärvade industrifastigheten 2000-11-28 av Bygdeå Limfog AB, i konkurs för 50 000 kronor. Eftersom förvärvet ägde rum efter miljöbalkens ikraftträdande har Nisses Bygg i Bygdeå AB ett förvärvsansvar.

Eftersom det kan konstateras att ingen verksamhetsutövare kan avkrävas ansvar för att åtgärda föroreningarna inom fastigheten återstår bara nuvarande fastighetsägares ansvar enligt 10 kap 3 § MB. Det innebär att denna ska svara för att vidta lämpliga och rimliga åtgärder för att avhjälpa den föroreningsskada som finns inom fastigheten.

Lagstiftning

Enligt 2 kap 8 § miljöbalken (1998:808) ansvarar alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap.

10 kap 3 § anger att om det inte finns någon verksamhetsutövare som kan utföra eller bekosta det avhjälpande av en föroreningsskada som skall ske enligt bestämmelserna i detta kapitel, är var och en som förvärvat den förorenade fastigheten ansvarig, om förvärvaren vid förvärvet kände till föroreningen eller då borde ha upptäckt den. I fråga om en förorenad byggnad eller anläggning gäller detsamma den som förvärvat den fastighet där byggnaden eller anläggningen är belägen.

Enligt 10 kap 4 § skall den som är ansvarig för att avhjälpa en föroreningsskada i skälig omfattning utföra eller bekosta det avhjälpande som på grund av föroreningen behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. När ansvarets omfattning bestäms skall det beaktas hur lång tid som har förflutit sedan föroreningen ägde rum, vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och omständigheterna i övrigt. Om en verksamhetsutövare visar att den har bidragit till föroreningen endast i begränsad mån, skall även detta beaktas vid bedömningen av ansvarets omfattning.

Enligt 26 kap 9 § får en tillsynsmyndighet i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas.

Enligt förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd är det förbjudet att utan anmälan till tillsynsmyndigheten vidta en avhjälpandeåtgärd med anledning av en föroreningsskada i ett mark- eller vattenområde, grundvatten, en byggnad eller en anläggning enligt 10 kap. miljöbalken, om åtgärden kan medföra ökad risk för spridning eller exponering av föroreningarna och denna risk inte bedöms som ringa.

Övrig information

Eftersom förvaring av impregneringsvätska har skett i en invallning i betongplattan finns risk att föroreningar har trängt ned i betongen samt marken under byggnaden. Föroreningssituationen i och i direkt anslutning till byggnaden där impregneringen bedrevs bör beaktas när det blir aktuellt att riva byggnaden.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Mark- och miljödomstolen, se bilaga 1.

Karin Söderström

Beslutande

Linnea Melin

Miljöhandläggare

Detta beslut är godkänt i Länsstyrelsens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

Bilaga:

1. Hur man överklagar till Mark- och miljödomstolen
2. Ansvarsutredning daterad 2014-04-09

Kopia till:

Robertsfors kommun, Tobias Rosencrantz, trz@robertsfors.se